

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni rezidualni mehanizam
za krivične sudove

Predmet br.: MICT-13-53-ES.2

Datum: 17. juli 2025.

Original: engleski

PREDSJEDNICA MEHANIZMA

Rješava: sudija Graciela Gatti Santana, predsjednica

Sekretar: g. Abubacarr M. Tambaou

Odluka od: 17. jula 2025.

TUŽILAC

protiv

MIĆE STANIŠIĆA

JAVNA REDIGOVANA VERZIJA

**ODLUKA PO MOLBI ZA PRIJEVREMENO
PUŠTANJE NA SLOBODU MIĆE STANIŠIĆA**

Zastupnik g. Miće Stanišića:

g. Slobodan Zečević

1. Ja, Graciela Gatti Santana, predsjednica Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove (dalje u tekstu: predsjednica, odnosno Mehanizam) rješavam po direktnoj molbi g. Miće Stanišića za prijevremeno puštanje na slobodu podnijetoj 15. oktobra 2024. (dalje u tekstu: Stanišić, odnosno Molba).¹

I. ISTORIJAT

2. Dana 11. marta 2005., Stanišić se dobrovoljno predao i prebačen je u sjedište Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (dalje u tekstu: MKSJ).² Prilikom prvog stupanja pred sud 17. marta 2005., Stanišić se izjasnio da nije kriv ni po jednoj tački Optužnice.³

3. Dana 27. marta 2013., Pretresno vijeće II MKSJ-a (dalje u tekstu: Pretresno vijeće) proglasilo je Stanišića krivim, na osnovu člana 7(1) Statuta MKSJ-a, za ubistvo i mučenje kao kršenja zakona i običaja ratovanja, kao i za progon kao zločin protiv čovječnosti, i osudilo ga na kaznu zatvora u trajanju od 22 godine.⁴

4. Dana 30. juna 2016., Žalbeno vijeće MKSJ-a (dalje u tekstu: Žalbeno vijeće) je, između ostalog, u cijelosti odbilo žalbu Stanišića na Prvostepenu presudu i potvrdilo njegove osude i kaznu.⁵

5. Dana 7. avgusta 2019., Stanišić je prebačen u Republiku Poljsku (dalje u tekstu: Poljska) na izdržavanje ostatka svoje kazne.⁶ Nakon što je Poljska utvrdila da ne može dalje da nastavi s izvršenjem ove kazne, Stanišić je 22. januara 2025. prebačen u Pritvorsku jedinicu Ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: PJUN) u Haagu, u Kraljevini Nizozemskoj (dalje u tekstu: Nizozemska), na privremenoj osnovi.⁷

¹ Molba Miće Stanišića za prijevremeno puštanje na slobodu u skladu s članom 6 Uputstva za rad prilikom rješavanja po molbama za pomilovanje, ublažavanje kazne i prijevremeno puštanje na slobodu osoba koje su osudili MKSR, MKSJ ili Mehanizam, 15. oktobar 2024. (povjerljivo).

² *Tužilac protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina*, predmet br. IT-08-91-T, Presuda, 27. mart 2013. (dalje u tekstu: Prvostepena presuda), tom 3, par. 1.

³ *Tužilac protiv Miće Stanišića*, predmet br. IT-04-79-I, Transkript od 17. marta 2005., str. 18-21. V. također Prvostepena presuda, tom 3, par. 1.

⁴ Prvostepena presuda, tom 2, par. 955.

⁵ *Tužilac protiv Miće Stanišića i Stojana Župljanina*, predmet br. IT-08-91-A, Presuda, 30. juni 2016. (javno s povjerljivim dodatkom C) (dalje u tekstu: Drugostepena presuda), par. 1193.

⁶ V. Nalog o određivanju države u kojoj će Mićo Stanišić izdržavati kaznu, 7. juni 2019., str. 2. V. također *e-mail* poruku Sekretarijata Mehanizma (dalje u tekstu: Sekretarijat) upućenu Kabinetu predsjednice od 12. februara 2025.

⁷ V. Nalog za prebacivanje Miće Stanišića u Pritvorsku jedinicu Ujedinjenih nacija na privremenoj osnovi, 23. decembar 2024., str. 2. V. također *e-mail* poruku Sekretarijata upućenu Kabinetu predsjednice od 22. januara 2025.; Interni memorandum sekretara Mehanizma (dalje u tekstu: sekretar) upućen predsjednici od 27. novembra 2024. (strogo povjerljivo), par. 1-4.

II. MOLBA

6. Dana 15. oktobra 2024., Stanišić je dostavio Molbu kojom traži da mu se odobri prijevremeno puštanje na slobodu nakon što je izdržao dvije trećine kazne koja mu je izrečena.⁸ U Molbi, Stanišić ukazuje na to da bi, ukoliko mu bude odobreno prijevremeno puštanje na slobodu, živio u [REDIGOVANO], u Republici Srbiji (dalje u tekstu: Srbija).⁹

7. Dana 5. novembra 2024., tražila sam od sekretara da mi dostavi informacije vezane za istorijat, kao što su: (i) informacije u vezi sa žrtvama zločina za koje je Stanišić osuđen i koje su svjedočile u njegovom predmetu; (ii) sve medijske izvještaje u vezi sa Stanišićem koji su objavljeni u bivšoj Jugoslaviji u protekle dvije godine; i (iii) informacije o svim udruženjima žrtava ili drugim grupama koje postoje a koje imaju veze sa zločinima za koje je Stanišić osuđen.¹⁰

8. Dana 8. novembra 2024., u skladu s paragrafom 6 Uputstva za rad,¹¹ naložila sam Stanišiću da dostavi javnu redigovanu verziju Molbe.¹²

9. Dana 14. novembra 2024., u skladu s paragrafom 10(e) Uputstva, tražila sam izvještaj od Tužilaštva Mehanizma (dalje u tekstu: Tužilaštvo) u vezi s eventualnom saradnjom Stanišića s Tužilaštvom MKSJ-a ili Mehanizma i značajem te saradnje, kao i sve ostale eventualne komentare ili informacije koje su relevantne za odlučivanje po ovoj Molbi.¹³

10. Dana 18. novembra 2024., u skladu s paragrafom 10(a) i (b) Uputstva, tražila sam od vlasti Poljske da mi dostave informacije u vezi sa Stanišićevim vladanjem tokom perioda provedenog u zatvoru, opštim uslovima pod kojim je zatvoren, i njegovim stavom u vezi sa zločinima za koje je osuđen i žrtvama tih zločina.¹⁴

11. Dana 20. novembra 2024., Stanišić je dostavio javnu redigovanu verziju Molbe.¹⁵

⁸ Molba, par. 3, 17.

⁹ Molba, par. 15.

¹⁰ Interni memorandum predsjednice upućen sekretaru od 5. novembra 2024. (povjerljivo), par. 2-3.

¹¹ Uputstvo za rad prilikom rješavanja po molbama za pomilovanje, ublažavanje kazne i prijevremeno puštanje na slobodu osoba koje su osudili MKSR, MKSJ ili Mehanizam, MICT/3/Rev.4, 1. juli 2024. (dalje u tekstu: Uputstvo).

¹² Nalog za dostavljanje javne redigovane verzije molbe za prijevremeno puštanje na slobodu Miće Stanišića, 8. novembar 2024., str. 1.

¹³ Interni memorandum predsjednice upućen tužiocu Mehanizma (dalje u tekstu: tužilac) od 14. novembra 2024. (povjerljivo), par. 2.

¹⁴ Dopis predsjednice vanrednom i opunomoćenom ambasadoru Poljske u Nizozemskoj od 18. novembra 2024. (povjerljivo), str. 1.

¹⁵ Molba Miće Stanišića za prijevremeno puštanje na slobodu u skladu s članom 6 Uputstva za rad prilikom rješavanja po molbama za pomilovanje, ublažavanje kazne i prijevremeno puštanje na slobodu osoba koje su osudili MKSR, MKSJ ili Mehanizam, 20. novembar 2024. (javno redigovano).

12. Dana 27. novembra 2024., pozvala sam vlasti Srbije da, između ostalog, dostave sve stavove koje eventualno žele da iznesu u vezi s Molbom i Stanišićevom izjavom da bi, ako bude prijevremeno pušten na slobodu, živio u [REDIGOVANO], u Srbiji, i da ukažu na to da li su spremne da nadziru poštovanje svih uslova koje bi odredio Mehanizam u slučaju prijevremenog puštanja na slobodu u ovom predmetu i da pruže garancije u tom smislu.¹⁶

13. Dana 6. decembra 2024., tužilac mi je dostavio memorandum s komentarima i informacijama Tužilaštva u vezi s Molbom.¹⁷

14. Dana 13. decembra 2024., primila sam dopis Ministarstva pravde Srbije kojim se prenose informacije tražene u Pozivu.¹⁸

15. Dana 7. januara 2025., Sekretarijat mi je proslijedio nekoliko dokumenata primljenih od poljskih vlasti 24. decembra 2024.¹⁹

16. Dana 16. januara 2025., sekretar mi je dostavio strogo povjerljivi memorandum od Službe za podršku i zaštitu svjedoka (dalje u tekstu: WISP), kojim se prenose informacije u vezi sa žrtvama zločina za koje je Stanišić osuđen i koji su svjedočili u njegovom predmetu.²⁰

17. Dana 6. februara 2025., sekretar mi je prenio pregled izvještaja iz sredstava javnog informisanja u vezi sa Stanišićem objavljenih u regionu bivše Jugoslavije u protekle dvije godine i dostavio spisak udruženja žrtava koja postoje u vezi sa zločinima za koje je Stanišić osuđen.²¹

18. Dana 7. februara 2025., tražila sam od sekretara da pozove relevantna udruženja žrtava da dostave svoje stavove u vezi s Molbom, ukoliko to žele.²² Od sekretara sam isto tražila da, kada

¹⁶ Poziv Republici Srbiji u vezi s Molbom za prevremeno puštanje na slobodu Miće Stanišića, 27. novembar 2024. (povjerljivo i *ex parte*) (dalje u tekstu: Poziv), str. 1-2.

¹⁷ Interni memorandum tužioca upućen predsjednici od 6. decembra 2024. (povjerljivo) (dalje u tekstu: Memorandum tužilaštva). Memorandum tužilaštva uključuje spisak udruženja žrtava. V. Memorandum tužilaštva, Dodatak A.

¹⁸ *Note verbale* Ambasade Srbije u Nizozemskoj od 13. decembra 2024., kojim se prenosi dopis Ministarstva pravde Srbije od 4. decembra 2024. (dalje u tekstu: Dopis Ministarstva pravde Srbije). *Note verbale* i Dopis Ministarstva pravde Srbije zavedeni su u sudski spis na povjerljivoj i *ex parte* osnovi 13. decembra 2024.

¹⁹ *E-mail* komunikacija Sekretarijata upućena Kabinetu predsjednice od 7. januara 2025. Proslijeđeni dokumenti uključuju: (i) *Note verbale* Ambasade Poljske u Nizozemskoj od 19. decembra 2024.; (ii) "Mišljenje o osuđeniku" zamjenika direktora poljskog zatvora od 9. decembra 2024. (dalje u tekstu: Izvještaj zatvora); (iii) "Mišljenje o zdravstvenom stanju osuđene osobe" ljekara u poljskom zatvoru od 5. decembra 2024. (dalje u tekstu: Mišljenje o zdravstvenom stanju); (iv) "Podaci o boravku u zatvoru i rješenja" – lista s podacima iz uprave poljskog zatvora od 9. decembra 2024.; i (v) "Mišljenje psihologa o osuđeniku" u vezi sa Stanišićem višeg psihologa zatvorskog odjeljenja poljskog zatvora, bez datuma (dalje u tekstu: Mišljenje psihologa).

²⁰ Interni memorandum sekretara upućen predsjednici od 16. januara 2025. (strogo povjerljivo), kojim se prosljeđuje Interni memorandum šefa WISP-a upućen sekretaru od 16. januara 2025. (strogo povjerljivo) (dalje u tekstu: Memorandum WISP-a).

²¹ Interni memorandum sekretara upućen predsjednici od 6. februara 2025. (povjerljivo), kojim se prosljeđuje Interni memorandum službenika Mehanizma za odnose s javnošću, ogranak u Haagu, upućen sekretaru od 5. februara 2025.

²² Interni memorandum predsjednice upućen sekretaru od 7. februara 2025. (povjerljivo) (dalje u tekstu: Memorandum predsjednice od 7. februara 2025.), par. 2-3. Sekretarijat je obavijestio moj Kabinet da je poslao pozive relevantnim

dobije eventualne stavove udruženja žrtava, prenese Stanišiću, na jeziku koji on razumije, odabrani materijal koji je prikupljen u kontekstu ove Molbe.²³

19. Dana 16. aprila 2025., sekretar mi je prenio odgovore primljene od sedam udruženja žrtava (dalje u tekstu: Udruženja žrtava).²⁴

20. Dana 14. maja 2025., Stanišić je dostavio podnesak u vezi s materijalima koji su mu proslijeđeni u vezi s Molbom.²⁵

21. Što se tiče Molbe, savjetovala sam se sa sudijom Carmelom Agiusom, sudijom Burtonom Hallom i sudijom Liuom Daqunom, u njihovom svojstvu sudija sudskih vijeća koja su izrekla kaznu,²⁶ u skladu s pravilom 150 Pravilnika o postupku i dokazima Mehanizma (dalje u tekstu: Pravilnik) i paragrafom 16 Uputstva.

III. MJERODAVNO PRAVO

22. Prema članu 25(2) Statuta Mehanizma (dalje u tekstu: Statut), Mehanizam je nadležan da nadgleda izvršenje kazni koje je izrekao Međunarodni krivični sud za Ruandu (dalje u tekstu: MKSR), MKSJ ili Mehanizam, uključujući provođenje sporazuma o izvršenju kazne koji su Ujedinjene nacije sklopile s državama članicama.

23. Na osnovu člana 26 Statuta, pomilovanje ili ublažavanje kazne moguće je samo ako predsjednik tako odluči na temelju interesa pravde i opštih pravnih načela. Iako član 26 Statuta, kao i odgovarajuće odredbe statuta MKSR-a i MKSJ-a, ne pominju izričito molbe za prijevremeno

udruženjima žrtava 13. marta 2025. V. Neformalna komunikacija Sekretarijata upućena Kabinetu predsjednice od 20. marta 2025.

²³ Memorandum predsjednice od 7. februara 2025., par. 4-5. Sekretarijat je obavijestio moj Kabinet da je materijal proslijeđen Stanišiću 30. aprila 2025. V. *E-mail* komunikacija Sekretarijata upućena Kabinetu predsjednice od 1. maja 2025.

²⁴ Interni memorandum sekretara upućen predsjednici od 16. aprila 2025. (povjerljivo), par. 5, kojim se prosljeđuju sljedeći dokumenti: (i) dopis predsjednice Udruženja “Žena – žrtva rata” Sarajevo od 17. marta 2025. (dalje u tekstu: Dopis Udruženja “Žena - žrtva rata” Sarajevo); (ii) dopis predsjednika “Saveza logoraša u Bosni i Hercegovini” od 20. marta 2025. (dalje u tekstu: Dopis Saveza logoraša u Bosni i Hercegovini); (iii) *e-mail* komunikacija “Organizacije porodica šehida, poginulih boraca i nestalih osoba ‘Vrbanja’ Kotor Varoš” od 24. marta 2025. (dalje u tekstu: *e-mail* Organizacije porodica šehida, poginulih boraca i nestalih osoba “Vrbanja” Kotor Varoš); (iv) dopis “Udruženja žrtava i svjedoka genocida” od 25. marta 2025. (dalje u tekstu: dopis Udruženja žrtava i svjedoka genocida); (v) dopis predsjednika “Općinskog udruženja logoraša Sanski Most” od 25. marta 2025. (dalje u tekstu: dopis Općinskog udruženja logoraša Sanski Most); (vi) *e-mail* komunikacija predsjednice “Udruženja logoraša općine Ilijaš” od 27. marta 2025. (dalje u tekstu: *e-mail* Udruženja logoraša općine Ilijaš); i (vii) dopis predsjednika “Udruženja porodica šehida i poginulih boraca općine Ključ” od 26. marta 2025. (dalje u tekstu: dopis Udruženja porodica šehida i poginulih boraca općine Ključ).

²⁵ Pismeni podnesak Miće Stanišića u vezi s dokumentacijom koju je prosljeđio Sekretarijat u skladu s članom 13 Uputstva za rad prilikom rješavanja po molbama za pomilovanje, ublažavanje kazne i prijevremeno puštanje na slobodu osoba koje su osudili MKSR, MKSJ ili Mehanizam s dodacima, 14. maj 2025. (povjerljivo) (dalje u tekstu: Komentari).

²⁶ V. generalno, Drugostepena presuda; Prvostepena presuda.

puštanje na slobodu osuđenih osoba, Pravilnik odražava ovlaštenje predsjednika da rješava po takvim zahtjevima i dugo postojeću praksu MKSR-a, MKSJ-a i Mehanizma s tim u vezi.

24. Pravilo 150 Pravilnika predviđa da predsjednik, nakon što mu se direktno obrati osuđena osoba, poslije savjetovanja sa sudijama vijeća koje je izreklo kaznu i koje su još uvijek sudije Mehanizma, odlučuje da li je pomilovanje, ublažavanje kazne ili prijevremeno puštanje na slobodu primjereno.

25. Opšti standardi za odobravanje prijevremenog puštanja na slobodu navode se u pravilu 151 Pravilnika, koje predviđa da, prilikom odlučivanja o pomilovanju, ublažavanju kazne ili prijevremenom puštanju na slobodu, predsjednik, između ostalog, uzima u obzir težinu krivičnog djela ili krivičnih djela za koje je zatvorenik osuđen, postupak prema zatvorenicima u sličnoj situaciji, uolikoj mjeri je zatvorenik pokazao da se rehabilitovao, kao i eventualnu značajnu saradnju zatvorenika s tužiocem.

26. Paragraf 5 Uputstva predviđa da osuđena osoba može predsjedniku direktno uputiti molbu za pomilovanje, ublažavanje kazne ili prijevremeno puštanje na slobodu ako smatra da za to ispunjava uslove.

27. Paragraf 10 Uputstva ukazuje na to da predsjednik može direktno ili posredstvom Sekretarijata da prikupi informacije koje smatra relevantnim za utvrđivanje da li je pomilovanje, ublažavanje kazne ili prijevremeno puštanje na slobodu primjereno. Paragraf 12 Uputstva predviđa da će predsjednik, nakon što su primljene sve informacije koje su zatražene, direktno ili posredstvom Sekretarijata, relevantne informacije proslijediti osuđenoj osobi na jeziku koji razumije. U paragrafu 13 Uputstva stoji da osuđena osoba ima na raspolaganju 14 dana da pregleda informacije, nakon čega može dostaviti eventualni pismeni podnesak kao odgovor.

28. U paragrafu 19 Uputstva konkretno stoji da predsjednik utvrđuje, na osnovu interesa pravde i opštih pravnih načela, uzimajući u obzir kriterijume predviđene u pravilu 151 Pravilnika, kao i sve druge informacije i stavove sudija s kojima se savjetovao u skladu s pravilom 150 Pravilnika, da li prijevremeno puštanje na slobodu treba odobriti. U paragrafu 20 Uputstva navodi se da, ukoliko se prijevremeno puštanje na slobodu odobri, ono može biti pod određenim uslovima.

IV. ANALIZA

A. Ispunjavanje uslova

29. Ranijim odlukama utvrđeno je da sve osuđene osobe koje izdržavaju kaznu pod nadzorom Mehanizma ispunjavaju uslove za razmatranje njihovog prijevremenog puštanja na slobodu nakon

što su izdržale dvije trećine svoje kazne bez obzira na to: (i) da li im je kaznu izrekao MKSR, MKSJ ili Mehanizam; (ii) gdje se kazna izdržava; i (iii) da li je pitanje iznijeto predsjedniku obavještenjem relevantne države izvršenja kazne ili direktnom molbom osuđene osobe.²⁷ Dalje, izdržavanje dvije trećine kazne opisano je u jurisprudenciji Mehanizma kao “u suštini, kriterij prihvatljivosti”.²⁸

30. Stanišić je izdržao dvije trećine svoje kazne 24. septembra 2024., te je stoga ispunio uslove za razmatranje njegovog prijevremenog puštanja na slobodu.

B. Opšti standardi za odobravanje prijevremenog puštanja na slobodu

31. Na osnovu jurisprudencije Mehanizma, osuđena osoba koja je izdržala dvije trećine kazne samo ispunjava uslove za podnošenje zahtjeva za prijevremeno puštanje na slobodu na razmatranje, ali nema i pravo na takvo puštanje.²⁹ U tom kontekstu, neophodno je da prilikom odlučivanja o tome da li je prijevremeno puštanje na slobodu primjereno, analiziram i razmotrim trenutne okolnosti u vezi s osuđenom osobom, uzimajući u obzir popis nekih ali ne i svih faktora navedenih u Pravilu 151 Pravilnika.³⁰ U tom smislu, vrijeme koje je proteklo ne može samo po sebi predstavljati dovoljan razlog za prijevremeno puštanje na slobodu.³¹

²⁷ *Tužilac protiv Vujadina Popovića*, predmet br. MICT-15-85-ES.2, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Vujadina Popovića, 20. juni 2025. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Popović*), str. 2; *Tužilac protiv Jadranka Prlića*, predmet br. MICT-17-112-ES.2, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Jadranka Prlića, 7. mart 2025. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Prlić*), par. 28; *Tužilac protiv Radislava Krstića*, predmet br. MICT-13-46-ES.1, Odluka u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Radislava Krstića, 10. septembar 2019. (javno redigovano), par. 16, 18.

²⁸ Odluka u predmetu *Popović*, str. 3; Odluka u predmetu *Prlić*, par. 28; *Tužilac protiv Paula Bisengimane*, predmet br. MICT-12-07, Odluka predsjednika u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Paula Bisengimane i po zahtjevu za dostavljanje javne redigovane Molbe, 11. decembar 2012. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Bisengimana*), par. 19.

²⁹ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 30; *Tužilac protiv Radislava Krstića*, predmet br. MICT-13-46-ES.1, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Radislava Krstića, 3. februar 2025. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Krstić* od 3. februara 2025.), par. 27; *Tužilac protiv Stanislava Galića*, predmet br. MICT-14-83-ES, Odluka o prijevremenom puštanju na slobodu Stanislava Galića, 26. juni 2019. (javno redigovano), par. 24.

³⁰ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 30; Odluka u predmetu *Krstić* od 3. februara 2025., par. 27; *Tužilac protiv Radislava Krstića*, predmet br. MICT-13-46-ES.1, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Radislava Krstića, 15. novembar 2022. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022.), par. 32.

³¹ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 30; Odluka u predmetu *Krstić* od 3. februara 2025., par. 27; *Tužilac protiv Brune Stojića*, predmet br. MICT-17-112-ES.3, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Brune Stojića, 17. januar 2024. (javno redigovano), par. 100.

1. Težina zločina

32. Po mom mišljenju, prijevremeno puštanje na slobodu osoba koje je MKSR, MKSJ ili Mehanizam osudio za genocid, zločine protiv čovječnosti ili ratne zločine trebalo bi odobravati samo izuzetno.³²

33. U vezi s težinom krivičnih djela, prethodnim odlukama utvrđeno je: (i) da bi, kao opšte pravilo, kaznu trebalo izdržati u cjelini s obzirom na težinu krivičnih djela u nadležnosti MKSR-a, MKSJ-a i Mehanizma, osim ukoliko se može pokazati da bi osuđenoj osobi trebalo odobriti prijevremeno puštanje na slobodu; (ii) mada težina krivičnih djela nije jedini faktor prilikom ocjenjivanja molbe za prijevremeno puštanje na slobodu na osnovu pravila 151 Pravidnika, ona je ipak faktor od suštinske važnosti; (iii) što je kažnjivo ponašanje o kojem je riječ bilo teže, to je više potrebno da pokazivanje rehabilitacije bude što uvjerljivije; i (iv) iako se težina zločina sama za sebe ne može smatrati faktorom koji osuđenu osobu lišava mogućnosti da iznese svoju argumentaciju u prilog prijevremenom puštanju na slobodu, može se reći da ona određuje prag koji argumenti u prilog prijevremenom puštanju na slobodu moraju da dosegnu.³³

34. Stanišić je proglašen krivim da je počinio, putem učešća u udruženom zločinačkom poduhvatu (dalje u tekstu: UZP), ubistvo i mučenje kao kršenja zakona i običaja ratovanja, kao i progon kao zločin protiv čovječnosti.³⁴ Što se tiče progona, Stanišić je proglašen krivim za počinjenje sljedećih djela u osnovi progona: (i) lišavanje života; (ii) mučenje, okrutno postupanje i nehumana djela; (iii) protivpravno zatočenje; (iv) stvaranje i održavanje nehumanih uslova života; (v) prisilno premještanje i deportacija; (vi) pljačkanje imovine; (vii) bezobzirno razaranje gradova i sela, uključujući uništavanje ili hotimično nanošenje štete vjerskim ustanovama i drugim objektima namijenjenim kulturi; i (viii) nametanje i održavanje restriktivnih i diskriminatornih mjera.³⁵

35. Zaključeno je da je Stanišić bio pripadnik UZP-a koji je formiran i čiji je cilj bio “trajno uklanjanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata s teritorije planirane srpske države” putem činjenja krivičnih djela deportacije, drugih nehumanih djela (prisilno premještanje) i progona (putem prisilnog premještanja i deportacije kao djela u osnovi progona) kao zločine protiv

³² Odluka u predmetu *Prlić*, par. 31; *Tužilac protiv Dragomira Miloševića*, predmet br. MICT-16-98-ES, Odluka po Molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Dragomira Miloševića, 13. decembar 2024. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Milošević*), par. 31; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 33.

³³ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 32; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 32; *Tužilac protiv Radivoja Miletića*, predmet br. MICT-15-85-ES.5, Odluka u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Radivoja Miletića, 5. maj 2021. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Miletić*), par. 39.

³⁴ V. gore par. 3-4.

³⁵ Prvostepena presuda, tom 2, par. 955.

čovječnosti.³⁶ Sudsko vijeće je zaključilo da je Stanišić učestvovao u UZP-u u službenom svojstvu ministra unutrašnjih poslova *Republike Srpske*.³⁷ Štaviše, Stanišićeva odgovornost kao pripadnika UZP-a proteže se na svih 20 opština navedenih u Optužnici: Banja Luka, Bijeljina, Bileća, Bosanski Šamac, Brčko, Doboj, Donji Vakuf, Gacko, Ilijaš, Ključ, Kotor Varoš, Pale, Prijedor, Sanski Most, Skender Vakuf, Teslić, Vlasenica, Višegrad, Vogošća i Zvornik.³⁸

36. U opisivanju njegovog doprinosa UZP-u, Pretresno vijeće je zaključilo da je “Stanišić angažovao miliciju u svrhu provođenja odluka vlasti bosanskih Srba, za šta je njegovo Ministarstvo smatrano instrumentalnim organom”.³⁹ Uprkos tome što je bio svjestan da združene srpske snage čine zločine po opštinama, Stanišić je dosljedno odobravao angažovanje snaga Ministarstva u borbenim dejstvima ili u pritvorskim objektima zajedno s drugim srpskim snagama.⁴⁰ Uopštenije rečeno, Stanišić je bio umiješan u: (i) formiranje organa i politike bosanskih Srba; (ii) borbena dejstva snaga Ministarstva unutrašnjih poslova i njihovo preuzimanje vlasti u opštinama; (iii) propuste u sprečavanju, istraživanju i dokumentovanju zločina; i (iv) protivpravna hapšenja i zatvaranja u zatočeničkim centrima.⁴¹

37. Štaviše, u vezi s težinom zločina, Pretresno vijeće je zaključilo da je Stanišić odgovoran za “masovne zločine” čijih žrtava ima “na hiljade”, mnoge od kojih su bile “posebno ranjive”, poput djece, žena, starijih osoba i osoba lišenih slobode i zatvorenih u zatočeničke logore.⁴²

38. Pored toga, utvrđen je niz otežavajućih okolnosti vezanih za stepen Stanišićeve odgovornosti, naime: (i) zloupotreba nadređenog položaja;⁴³ (ii) da su zločini činjeni tokom perioda od devet mjeseci;⁴⁴ i (iii) njegovo obrazovanje i iskustvo na osnovu kojih je imao “potpuni uvid u kontekst u kojem su činjeni zločini i bio dobro upoznat s pravnim aspektom tih zločina”.⁴⁵ Identifikovana su dva olakšavajuća faktora: (i) Stanišićeva dobrovoljna predaja MKSJ-u;⁴⁶ i (ii) pridržavanje obaveza tokom perioda njegovog privremenog puštanja na slobodu.⁴⁷

³⁶ Prvostepena presuda, tom 2, par. 313, 771, 927-929; Drugostepena presuda, par. 5.

³⁷ Prvostepena presuda, tom 2, par. 929. V. Prvostepena presuda, tom 1, par. 2; Drugostepena presuda, par. 2.

³⁸ Prvostepena presuda, tom 1, par. 8, tom 2, par. 927; Drugostepena presuda, par. 5-6, 1191.

³⁹ Prvostepena presuda, tom 2, par. 742.

⁴⁰ Prvostepena presuda, tom 2, par. 743, 761.

⁴¹ Prvostepena presuda, tom 2, par. 729-765.

⁴² Prvostepena presuda, tom 2, par. 927.

⁴³ Prvostepena presuda, tom 2, par. 929; Drugostepena presuda, par. 1114-1116, 1126.

⁴⁴ Prvostepena presuda, tom 2, par. 930; Drugostepena presuda, par. 1119-1120, 1126.

⁴⁵ Prvostepena presuda, tom 2, par. 931; Drugostepena presuda, par. 1123-1126.

⁴⁶ Prvostepena presuda, tom 2, par. 933. Ovaj zaključak nije osporen u žalbi.

⁴⁷ Prvostepena presuda, tom 2, par. 934. Ovaj zaključak nije osporen u žalbi.

39. Stanišić prihvata da su zločini za koje je osuđen “veoma teški”.⁴⁸ Istovremeno tvrdi da, iako jeste “značajan”, težina zločina ne može biti i jedini faktor u odlučivanju da li treba odobriti prijevremeno puštanje na slobodu.⁴⁹

40. S obzirom na gore navedeno, nema sumnje da su Stanišićevi zločini veoma teški. U skladu s tim, mišljenja sam da ovaj faktor preteže protiv njegovog prijevremenog puštanja na slobodu.

2. Postupanje sa zatvorenicima u sličnoj situaciji

41. Prilikom razmatranja postupanja sa zatvorenicama u sličnoj situaciji, u odlukama u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu naglašava se da su osobe koje je osudio MKSJ, poput Stanišića, “u sličnoj situaciji” kao i svi drugi zatvorenici pod nadzorom Mehanizma.⁵⁰ Kako se napominje gore u tekstu, sve osuđene osobe koje izdržavaju kaznu pod nadzorom Mehanizma ispunjavaju uslove za razmatranje prijevremenog puštanja na slobodu nakon što izdrže dvije trećine svoje kazne.⁵¹

42. Stanišić tvrdi da je “MKSJ donio brojne presude koje su analogne u pogledu izrečenih kazni”.⁵² On konkretno tvrdi da je g. Momčilo Krajišnik “osuđen za djelimično istu” bazu zločina, da je imao “mnogo viši” politički autoritet, ali je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina, a potom mu je odobreno prijevremeno puštanje na slobodu kada je izdržao dvije trećine izrečene kazne.⁵³

43. Mišljenja sam da svaki predmet i svaka osuđena osoba nosi sa sobom jedinstvene okolnosti koje se moraju zasebno razmotriti prilikom utvrđivanja da li će se odobriti prijevremeno puštanje na slobodu.⁵⁴ U tom smislu, Stanišićevo poređenje njegove situacije s položajem, osudama i prijevremenim puštanjem na slobodu g. Krajišnika je nevažno jer je razmatranje Stanišićeve molbe prvenstveno usredsređeno na to da li njegovo pokazivanje znakova rehabilitacije nakon izricanja presude, kao i drugi faktori, opravdavaju vanredni pravni lijek prijevremenog puštanja na slobodu bez obzira na težinu zločina za koje je osuđen.⁵⁵

⁴⁸ Molba, par. 5. V. Komentari, Dodatak II, par. 5.

⁴⁹ Molba, par. 5.

⁵⁰ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 38; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 39; Odluka u predmetu *Bisengimana*, par. 16-17.

⁵¹ V. gore par. 29.

⁵² Molba, par. 7.

⁵³ Molba, par. 7.

⁵⁴ *Tužilac protiv Dragoljuba Kunarca*, predmet br. MICT-15-88-ES.1, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Dragoljuba Kunarca, 22. juli 2024. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Kunarcac*), par. 43; *Tužilac protiv Stojana Župljanina*, predmet br. MICT-13-53-ES.1, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Stojana Župljanina, 18. januar 2024. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Župljanin*), par. 41; Odluka u predmetu *Miletić*, par. 42.

⁵⁵ V. Odluka u predmetu *Kunarcac*, par. 43; Odluka u predmetu *Župljanin*, par. 41; Odluka u predmetu *Miletić*, par. 42.

3. U kojoj mjeri je pokazana rehabilitacija

44. Odluku o tome da li treba odobriti molbu za prijevremeno puštanje na slobodu predsjednik donosi na osnovu interesa pravde i opštih pravnih načela, imajući u vidu, između ostalog, kriterije konkretno navedene u pravilu 151 Pravilnika.⁵⁶ Mjera u kojoj je zatvorenik pokazao rehabilitaciju samo je jedan od faktora koje treba razmotriti prilikom odlučivanja po takvoj molbi.⁵⁷

45. Prije nego što pređem na individualizovanu ocjenu o tome u kojoj mjeri je Stanišić pokazao da se rehabilitovao, napominjem da se u jurisprudenciji Mehanizma detaljno opisuju određeni elementi relevantni za to da li je osuđena osoba pokazala da se rehabilitovala u smislu pravila 151 Pravilnika, te konstatujem da je primjereno da to ovdje izložim.⁵⁸

46. Postoji više pozitivnih pokazatelja rehabilitacije lica koja su osudili MKSR, MKSJ ili Mehanizam koji su priznavani kao takvi u prošlosti ili mogu biti od uvjerljive relevantnosti.⁵⁹ Ti pokazatelji uključuju: (i) prihvatanje odgovornosti za zločine za koje je neka osoba osuđena ili za radnje kojima je omogućeno počinjenje zločina; (ii) znakove kritičkog razmišljanja osuđene osobe o svojim zločinima; (iii) javno ili privatno izražavanje istinskog kajanja ili žaljenja; (iv) radnje preduzete u cilju jačanja pomirenja ili traženja oprost; (v) dokaze o tome da osuđena osoba ima pozitivan stav prema osobama drugog porijekla, imajući u vidu diskriminatorni motiv nekih od zločina; (vi) učešće u programima rehabilitacije u zatvoru; (vii) duševno zdravlje osuđene osobe; te (viii) pozitivnu ocjenu izgleda osuđene osobe za uspješnu resocijalizaciju.⁶⁰ Ovo je lista nekih, ali ne i svih faktora i od osuđenih osoba se ne očekuje da zadovolje sve ove pokazatelje kako bi pokazale rehabilitaciju.⁶¹

47. Na osuđenim osobama je da pokažu da je ostvaren dovoljan napredak u njihovoj rehabilitaciji i da bi odobravanje puštanja na slobodu prije nego što je kazna izdržana u cijelosti predstavljalo razumno vršenje predsjednikovog diskrecionog ovlaštenja.⁶² S obzirom na to da genocid, zločini protiv čovječnosti i ratni zločini spadaju u najteže zločine poznate ljudskom rodu,

⁵⁶ V. gore par. 23, 28.

⁵⁷ V. gore par. 25.

⁵⁸ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 41; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 43; *Tužilac protiv Miroslava Brale*, predmet br. MICT-14-78-ES, Odluka u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Miroslava Brale, 31. decembar 2019. (javno redigovano) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Bralo*), par. 37-41.

⁵⁹ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 42; Odluka u predmetu *Krstić* od 3. februara 2025., par. 29; Odluka u predmetu *Bralo*, par. 39.

⁶⁰ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 42; Odluka u predmetu *Krstić* od 3. februara 2025., par. 29; Odluka u predmetu *Bralo*, par. 39 i u njemu navedene reference.

⁶¹ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 42; Odluka u predmetu *Krstić* od 3. februara 2025., par. 29; Odluka u predmetu *Bralo*, par. 39.

⁶² Odluka u predmetu *Prlić*, par. 43; Odluka u predmetu *Krstić* od 3. februara 2025., par. 30; Odluka u predmetu *Bralo*, par. 39.

nije primjereno gledati na rehabilitaciju izvršilaca tih zločina kroz istu prizmu kao na rehabilitaciju izvršilaca takozvanih običnih domaćih krivičnih djela.⁶³

48. Što se tiče mjere u kojoj je Stanišić pokazao rehabilitaciju, napominjem da najvažniji dokazni materijal koji mi je predložen čine: (i) Molba; (ii) Izvještaj zatvora; (iii) Mišljenje o zdravstvenom stanju; (iv) Izvještaj psihologa; i (v) Komentari.

(a) Vladanje u zatvoru

49. Dobro vladanje u zatvoru je apsolutni minimum koji se očekuje od osuđene osobe za vrijeme izdržavanja kazne.⁶⁴ Po mom mišljenju, takvo dobro vladanje ne može samo po sebi pokazati rehabilitaciju osobe osuđene za neke od najgusnijih međunarodnih zločina.⁶⁵

50. Stanišić tvrdi da, tokom boravka u zatvoru, “nikad nije imao nikakvih problema niti je protiv njega pokrenut disciplinski postupak”.⁶⁶

51. Prema izvještaju zatvorskih vlasti Poljske, Stanišić je “poslušna i disciplinirana osoba” za koju “[n]isu zabilježena kršenja reda ili discipline”.⁶⁷ Stanišić se dalje opisuje kao “taktičan”, “smiren”, “ugodan” i “kolegijalan”.⁶⁸ Stanišić je primio trinaest nagrada, prvenstveno za uzorno ponašanje.⁶⁹ Između oktobra 2019. i njegovog povratka u PJUN, radio je u biblioteci.⁷⁰

52. Na osnovu dostupnih informacija, Stanišićovo vladanje u zatvoru bilo je primjetno pozitivno i, kao takvo, zaslužuje pohvalu. Međutim, kao što je navedeno gore u tekstu, dobro vladanje u zatvoru ne može samo po sebi pokazati rehabilitaciju osobe osuđene za neke od najgusnijih međunarodnih zločina.⁷¹ Stoga je potrebno razmotriti druge elemente, koje ću sada obraditi.

(b) Prihvatanje odgovornosti, znakovi kritičkog razmišljanja i izražavanje iskrenog kajanja i žaljenja

53. U jurisprudenciji Mehanizma utvrđeno je sljedeće: (i) prihvatanje odgovornosti za počinjene zločine je važan faktor u ocjeni rehabilitacije osuđenog lica, iako ne predstavlja pravni uslov za

⁶³ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 43; Odluka u predmetu *Krstić* od 3. februara 2025., par. 30; Odluka u predmetu *Bralo*, par. 38.

⁶⁴ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 45; Odluka u predmetu *Krstić* od 3. februara 2025., par. 31; Odluka u predmetu *Krstić* od 15. novembra 2022., par. 49.

⁶⁵ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 45; Odluka u predmetu *Krstić* od 3. februara 2025., par. 31; Odluka u predmetu *Bralo*, par. 38.

⁶⁶ Molba, par. 13.

⁶⁷ Izvještaj zatvora, str. 3. V. također Mišljenje psihologa, str. 2.

⁶⁸ Izvještaj zatvora, str. 2.

⁶⁹ Izvještaj zatvora, str. 2; Mišljenje psihologa, str. 2.

⁷⁰ Izvještaj zatvora, str. 2; Mišljenje psihologa, str. 1.

pokazivanje rehabilitacije niti je preduslov za prijevremeno puštanje na slobodu; i (ii) djelimično prihvatanje odgovornosti za zločine od strane osuđene osobe zaslužuje da mu se prida pozitivna težina, ali svaki stepen primjetne razlike između uloge koju osuđeno lice pripisuje samo sebi i uloge koju je zapravo imalo može ukazivati da nije dovoljno kritički razmišljalo o svojim zločinima.⁷²

54. Stanišić se poziva na određene mjere koje je preduzimao tokom perioda u kojem su počinjeni zločini.⁷³ Tvrdi da, iako je “Pretno vijeće zaključilo da ove mjere nisu dovoljne”, ipak se može “opravdano tvrditi da je, u ocjenjivanju njegovog ponašanja tokom relevantnog perioda kada su počinjeni zločini, njegova rehabilitacija bila uspješna”.⁷⁴ Stanišić izgleda sugerije da eventualne akcije koje je u to vrijeme možda preduzeo kako bi ublažio svoje zločine pokazuju njegovu rehabilitaciju. Međutim, rehabilitacija je obično dug proces koji počinje poslije počinjenja zločina i često samo nakon pravosnažne osude. Smatram da ponašanje osuđene osobe koje je Pretno vijeće već uzelo u obzir prilikom odmjeravanja kazne, a to je ponašanje od prije nekoliko decenija, ne predstavlja uvjerljiv dokaz o trenutnoj rehabilitaciji koji bi opravdao odobravanje prijevremenog puštanja na slobodu.⁷⁵

55. Što se tiče stava prema svojim zločinima, poljske vlasti navode da se Stanišić “jasno distancira od prošlosti” i “nerado govori o svojim zločinima”.⁷⁶ Ove procjene me dovode do toga da sumnjam da li se Stanišić zapravo uopšte bavio kritičkim razmišljanjem.

56. Stanišić također komentariše neke tvrdnje Udruženja žrtava, prema kojima se on nikad nije izvinio žrtvama svojih zločina.⁷⁷ Umjesto da iskoristi priliku da se smisleno osvrne na ova pitanja, Stanišić je odlučio da dostavi svoje Komentare na povjerljivoj osnovi i samo tvrdi da se javno izvinio žrtvama i izrazio kajanje tokom svog pretnog i žalbenog postupka, “što se može provjeriti putem transkripata i audio-vizuelnih snimaka”.⁷⁸ Ovi argumenti mi sugeriju da Stanišićevo kajanje nije dovoljno razvijeno da bi prevagnulo u korist njegovog prijevremenog puštanja na slobodu.

57. Smatram da ništa u informacijama koje su mi predočene ne ukazuje na bilo kakve konkretne radnje koje bi pokazale Stanišićevu navodnu rehabilitaciju. S obzirom na gore navedeno, nisam

⁷¹ V. gore par. 49.

⁷² Odluka u predmetu *Prlić*, par. 48; Odluka u predmetu *Krstić* od 3. februara 2025., par. 37; *Tužilac protiv Vlastimira Đorđevića*, predmet br. MICT-14-76-ES, Odluka po molbama za privremeno puštanje na slobodu Vlastimira Đorđevića, 30. novembar 2021. (javno redigovano), par. 70.

⁷³ Komentari, Dodatak II, par. 6.

⁷⁴ Komentari, Dodatak II, par. 6.

⁷⁵ V. Odluka u predmetu *Prlić*, par. 59.

⁷⁶ Mišljenje psihologa, str. 2; Izvještaj zatvora, str. 3.

⁷⁷ Komentari, Dodatak II, par. 15.

⁷⁸ Komentari, Dodatak II, par. 15.

uvjerena da je Stanišić iskreno prihvatio odgovornost za svoje zločine, niti da pokazuje dovoljne znakove kritičkog razmišljanja i iskrenog kajanja.

(c) Izgledi za uspješnu reintegraciju u društvo

58. Stanišić tvrdi da je “svakodnevno u telefonskom kontaktu sa suprugom, djecom i unucima”, i da su ga oni posjećivali “koliko god je to bilo moguće”.⁷⁹ Prema Stanišićevim navodima, ima potrebna finansijska sredstva da sebe izdržava.⁸⁰ Zatvorske vlasti Poljske potvrđuju da je Stanišić održavao bliske odnose s članovima porodice, koji mu pružaju emocionalnu podršku.⁸¹

59. Vlasti Poljske također izvještavaju da je Stanišić 2021. aktivno učestvovao u programu prevencije agresije i nasilja.⁸² Pohvaljujem Stanišića na njegovom učešću.

60. Smatram da argumenti Stanišića, uključujući u vezi s njegovim bliskim odnosima s porodicom, zaslužuju da im pridam pozitivnu težinu prilikom razmatranja njegovih izgleda za uspješnu reintegraciju u društvo.

(d) Ukupna ocjena

61. Stanišić je pokazao dobro vladanje u zatvoru i njegovo aktivno učešće u programu prevencije agresije i nasilja pokazuje pozitivan napredak ka rehabilitaciji. Međutim, nisam uvjerena da je prihvatio odgovornost za svoje zločine ni da je pokazao dovoljno znakova kritičkog razmišljanja, iskrenog kajanja ili žaljenja. Stoga, nakon razmatranja sveukupnih informacija koje su mi predočene, mišljenja sam da Stanišić nije pokazao dovoljno znakova rehabilitacije koji bi opravdali da mu, odgovorno vršeći svoje diskreciono ovlaštenje, odobrim prijevremeno puštanje na slobodu.

4. Značajna saradnja s tužiocem

62. Tužilaštvo tvrdi da su, bez obzira na to što je Stanišić u julu 2007. dobrovoljno pristao na razgovor, i Pretresno vijeće i Žalbeno vijeće konstatovali da ni kvantitet ni kvalitet pruženih informacija ne pokazuje značajan stepen saradnje s Tužilaštvom.⁸³

63. Stanišić ne osporava ovaj zaključak, ali tvrdi da se njegova saradnja ipak mora uzeti u obzir u ocjenjivanju Molbe.⁸⁴

⁷⁹ Molba, par. 14.

⁸⁰ Molba, par. 15.

⁸¹ Mišljenje psihologa, str. 1; Izvještaj zatvora, str. 2-4.

⁸² Mišljenje psihologa, str. 2; Izvještaj zatvora, str. 2-4.

⁸³ Memorandum tužilaštva, par. 20.

64. Dobrovoljni pristanak na razgovor pokazuje određen stepen saradnje s Tužilaštvom, jer može da doprinese efikasnom provođenju pravde.⁸⁵ Međutim, ovaj jedini slučaj nije opravdao da ga se prihvati kao olakšavajuću okolnost prilikom određivanja kazne,⁸⁶ i Stanišić ne uspijeva da pokaže kako se to može smatrati “značajnim” sada. Štaviše, Stanišić nije pokazao daljnju saradnju s Tužilaštvom tokom izdržavanja kazne. Kao rezultat toga, ne smatram da je primjereno pridati bilo kakvu težinu Stanišićevoj prethodnoj saradnji s Tužilaštvom u ocjeni Molbe.

C. Ostali faktori

1. Komentari i informacije Tužilaštva

65. Odlukama o prijevremenom puštanju na slobodu utvrđeno je da predsjednik može da prima i razmatra opšte komentare i informacije Tužilaštva u vezi s molbama za prijevremeno puštanje na slobodu.⁸⁷ Tom prilikom, predsjednik će pristupiti s oprezom kako bi se izbjegao eventualni neprimjereni disparitet na štetu osuđene osobe, i pažljivo ocjenjivati, od slučaja do slučaja, koji su podnesci od stvarne relevantnosti u datom predmetu, imajući u vidu prava osuđene osobe.⁸⁸

66. Tužilaštvo tvrdi da je Stanišić osuđen za gnusne zločine velikih razmjera kojima je on lično doprinio kao aktivni pripadnik UZP-a da se trajno uklone bosanski Muslimani i bosanski Hrvati s teritorije planirane srpske države, i da se žrtve njegovih zločina broje u hiljadama.⁸⁹ Što se tiče njegove rehabilitacije, Tužilaštvo tvrdi da Stanišić nije pokazao nikakav napredak koji bi opravdao prijevremeno puštanje na slobodu.⁹⁰

67. Komentarima i informacijama Tužilaštva u vezi s Molbom sam posvetila dužnu pažnju.

2. Stavovi Srbije

68. Ministrica pravde Srbije me je obavijestila da [REDIGOVANO].⁹¹ Ministrica pravde je također [REDIGOVANO].⁹²

69. Primila sam na znanje da se Srbija [REDIGOVANO].

⁸⁴ Komentari, Dodatak II, par. 8-10.

⁸⁵ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 67; Odluka u predmetu *Kunarac*, par. 72.

⁸⁶ Prvostepena presuda, tom 2, par. 935-936; Drugostepena presuda, par. 1131, 1134.

⁸⁷ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 68; Odluka u predmetu *Krstić* od 3. februara 2025., par. 63; Odluka u predmetu *Bralo*, par. 69.

⁸⁸ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 68; Odluka u predmetu *Krstić* od 3. februara 2025., par. 63; *Tužilac protiv Radoslava Brđanina*, predmet br. MICT-13-48-ES, Odluka po molbi za prijevremeno puštanje na slobodu Radoslava Brđanina, 28. februar 2020. (javno redigovano), par. 83.

⁸⁹ Memorandum tužilaštva, par. 2, 4-11.

⁹⁰ Memorandum tužilaštva, par. 16-19.

⁹¹ Dopis ministrice pravde Srbije, paginacija Sekretarijata (dalje u tekstu: PS) 31.

3. Uticao na žrtve i svjedoke

70. WISP primjećuje da prijevremeno puštanje osuđene osobe na slobodu može uticati na žrtve i svjedoke na razne načine.⁹³ Saznanje da je osuđena osoba puštena na slobodu iz sredstava javnog informisanja ili putem drugih kanala, ili pak neočekivanim susretom na javnom mjestu moglo bi povećati percepciju rizika kod žrtava i svjedoka, djelovati na njihovu psihosocijalnu dobrobit ili ih ponovo traumatizirati.⁹⁴ Druge žrtve i/ili svjedoci mogu potencijalno biti izloženi prijetnji fizičkim zlostavljanjem ili zastrašeni od strane osuđene osobe ili onih koji je podržavaju u znak odmazde zbog njihovog učestvovanja u postupku i doprinosa osuđujućoj presudi od strane MKSJ-a.⁹⁵

71. WISP je razmotrio ukupno 194 svjedoka na koje bi moguće puštanje Stanišića na slobodu moglo da ima uticaja.⁹⁶ Od tog broja, za 40 ih se smatra da su “osjetljivi”; međutim, niko od njih ne živi u Srbiji.⁹⁷

72. Pored toga, u kontekstu Molbe, Udruženje “Žena – žrtva rata” Sarajevo tvrdi da Stanišić nastoji da umanja težinu zločina koje je počinio.⁹⁸ Dalje navodi da Stanišić nikad nije izrazio kajanje niti tražio oprost.⁹⁹ Po mišljenju Udruženja, odobravanje prijevremenog puštanja na slobodu Stanišića bi predstavljalo vrijeđanje žrtava njegovih zločina.¹⁰⁰

73. Udruženje logoraša u Bosni i Hercegovini i Općinsko udruženje logoraša Sanski Most ističu da je Stanišić bio jedna od ključnih ličnosti odgovornih za “stravične, systemske zločine” počinjene u periodu između 1992. i 1995. na području koje je bilo pod njegovom odgovornošću, sumnjaju da osjeća bilo kakvo žaljenje, i izričito se protive njegovom prijevremenom puštanju na slobodu.¹⁰¹

74. Organizacija porodica šehida, poginulih boraca i nestalih osoba “Vrbanja” Kotor Varoš smatra da Stanišić treba da odsluži kaznu u cijelosti, ukazujući na razmjer njegovih zločina i nepokazivanje bilo kakvog kajanja.¹⁰²

⁹² Dopis ministrice pravde Srbije, PS 31.

⁹³ Memorandum WISP-a, par. 17.

⁹⁴ Memorandum WISP-a, par. 17.

⁹⁵ Memorandum WISP-a, par. 17.

⁹⁶ Memorandum WISP-a, par. 4.

⁹⁷ Memorandum WISP-a, par. 13-16.

⁹⁸ Dopis Udruženja “Žena - žrtva rata” Sarajevo, str. 2.

⁹⁹ Dopis Udruženja “Žena - žrtva rata” Sarajevo, str. 3.

¹⁰⁰ Dopis Udruženja “Žena - žrtva rata” Sarajevo, str. 3.

¹⁰¹ Dopis Udruženja logoraša u Bosni i Hercegovini, str. 1-2; Dopis Općinskog udruženja logoraša Sanski Most, str. 1-2. Udruženje logoraša općine Ilijaš podržava stavove Udruženja logoraša u Bosni i Hercegovini. *E-mail* Udruženja logoraša općine Ilijaš, str. 1.

¹⁰² *E-mail* Organizacije porodica šehida, poginulih boraca i nestalih lica “Vrbanja” Kotor Varoš, str. 1.

75. Udruženje žrtava i svjedoka genocida dalje primjećuje da se u Bosni i Hercegovini još uvijek traga za 7.000 nestalih osoba i tvrdi da Stanišić vjerovatno ima saznanja o pojedinačnim ili masovnim grobnicama, međutim nikad nije iskazao spremnost da pomogne porodicama u pronalasku njihovih najmilijih.¹⁰³

76. Udruženje porodica šehida i poginulih boraca općine Ključ se, u svjetlu zločina koje je počinio Stanišić, protivi Molbi.¹⁰⁴

77. Imala sam u vidu sve ove informacije pri razmatranju Molbe.

4. Zdravstveno stanje osuđene osobe

78. U ranijim odlukama, u kontekstu molbe za prijevremeno puštanje na slobodu uzimano je u obzir zdravstveno stanje osuđene osobe.¹⁰⁵ Konkretno, primjećujem da zdravstveno stanje osuđene osobe mora biti uzeto u obzir kada je zbog ozbiljnosti tog zdravstvenog stanja daljnji boravak osuđene osobe u zatvoru neprimjeren.¹⁰⁶

79. Stanišić [REGIGOVANO].¹⁰⁷ [REDIGOVANO].¹⁰⁸ [REDIGOVANO].¹⁰⁹

80. Informacije koje su mi predočene ne upućuju na zaključak da bi Stanišićevo zdravstveno stanje činilo njegov daljnji boravak u zatvoru neprimjerenim. Shodno tome, smatram da ne postoje uvjerljivi humanitarni razlozi koji bi opravdali njegovo prijevremeno puštanje na slobodu. Ipak, prilikom donošenja odluke po Molbi, uzela sam u obzir informacije o Stanišićevom zdravstvenom stanju, u okviru ukupne ocjene više faktora.

5. Konsultacije

81. Prilikom donošenja odluke u vezi s tim da li da odobrim Molbu, konsultovala sam se s još trojicom sudija Mehanizma u skladu s pravilom 150 Pravilnika i paragrafom 16 Uputstva.¹¹⁰ Sudija Agius ističe: (i) veliku težinu Stanišićevih zločina; (ii) Stanišićevo dobro vladanje u zatvoru i aktivno učešće u programu za prevenciju agresije i nasilja, koje, iako za pohvalu, nije dovoljno da

¹⁰³ Dopis Udruženja žrtava i svjedoka genocida, str. 1.

¹⁰⁴ Dopis Udruženja porodica šehida i poginulih boraca općine Ključ, str. 1.

¹⁰⁵ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 82; Odluka u predmetu *Krstić* od 3. februara 2025., par. 68; Odluka u predmetu *Bisengimana*, par. 32.

¹⁰⁶ Odluka u predmetu *Prlić*, par. 82; Odluka u predmetu *Krstić* od 3. februara 2025., par. 68; *Tužilac protiv Ljubiše Beare*, predmet br. MICT-15-85-ES.3, Javna redigovana verzija Odluke predsjednika u vezi s prijevremenim puštanjem na slobodu Ljubiše Beare od 7. februara 2017., 16. juni 2017., par. 47-49.

¹⁰⁷ Mišljenje o zdravstvenom stanju, str. 2.

¹⁰⁸ Mišljenje psihologa, str. 2.

¹⁰⁹ Mišljenje psihologa, str. 2.

¹¹⁰ V. gore par. 21.

pokaže prihvatanje odgovornosti ili kritičko razmišljanje; i (iii) Stanišićev nedovoljno razvijen osjećaj kajanja, što pokazuje i nedostatak njegovog sadržajnog bavljenja izraženom zabrinutošću Udruženja žrtava. Sudija Liu ističe težinu Stanišićevih zločina i nepostojanje bilo kakvih značajnih dokaza koji bi pokazali njegovo kajanje i rehabilitaciju. Sudija Hall se slaže s mišljenjima svojih kolega. Svi se slažu da Molbu treba odbiti.

82. Zahvaljujem kolegama na izraženim stavovima u vezi s ovim pitanjem, koje sam uzela u obzir prilikom konačne ocjene Molbe.

V. ZAKLJUČAK

83. Mišljenja sam da Molbu treba odbiti. Iako Stanišić ispunjava uslove da mu se razmotri molba za prijevremeno puštanje na slobodu, postoje faktori koji pretežu protiv njegovog prijevremenog puštanja na slobodu, uključujući veliku težinu njegovih zločina i to što ne pokazuje dovoljno znakova rehabilitacije. Nadalje, nisu mi predloženi dokazi koji utvrđuju postojanje uvjerljivih humanitarnih razloga zbog kojih bi bilo opravdano zanemariti ovu negativnu ocjenu.

VI. DISPOZITIV

84. Iz gore navedenih razloga, i na osnovu člana 26 Statuta i pravila 150 i 151 Pravilnika, ovim **ODBIJAM** Molbu.

85. Sekretar se **UPUĆUJE** da dostavi javnu redigovanu verziju ove odluke vlastima Srbije, kao i tužiocu, čim to bude moguće.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je mjerodavna verzija na engleskom.

Dana 17. jula 2025.,
u Haagu,
Nizozemska.

/potpis na originalu/
sudija Graciela Gatti Santana
predsjednica

[pečat Mehanizma]